

Nová evanjelizácia v kontexte promócie ľudskej slobody

René Balák

Pojem novej evanjelizácie má v teologickomorálnom kontexte široký význam, a preto je nevyhnutné koncentrovať sa na niektoré vybrané aspekty novej evanjelizácie pri zohľadňovaní špecifických podmienok, ktoré sú realitou v slovenskej spoločnosti. Teologickomorálna reflexia sa koncentruje na novú kategóriu, ktorou je nová evanjelizácia na Slovensku a ku ktorej sú kresťania povolaní v rámci naplnenia svojho poslania v spoločnosti na Slovensku. Je zrejmé, že v dnešnej zložitej etape dejín spásy sa v cirkvi (čiže aj kresťania) často hľadajú nové formy a spôsoby evanjelizácie človeka, žijúceho na konci dvadsiateho storočia, ktorý s určitými obavami, ale i nádejami prekračuje prah tretieho tisícročia.

Encyklika *Centesimus annus* je určujúcim imperatívom morálneho konania kresťanov v oblastiach, ktorých sa dotýka jej poslanstvo v konkrétnom historickom okamihu dejín spásy po roku 1989. „Nová evanjelizácia, ktorú dnešný svet naliehavo potrebuje a ktorú sme tak často zdôrazňovali, musí medzi svoje hlavné úlohy počítať ohlasovanie sociálneho učenia Cirkvi“.¹ Pápež, vidiac realitu prítomnú v postkomunistických krajinách strednej a východnej Európy po roku 1989 v celej jej zložitosti, jasne poukazuje na potrebu realizácie novej evanjelizácie človeka a spoločnosti. Kresťania sú teda vyzvaní k novej evanjelizácii celej spoločnosti v kontexte riešenia zložitých (i sociálnych) problémov v spoločnosti. Teologickomorálny diskurz prezentuje túto novú evanjelizáciu v kontexte promócie ľudskej slobody, ktorá je v dnešnej dobe ohrozená novými mylnými ideologickými koncepciami.

Morálna teológia ako vedecká disciplína je kompetentná a je zároveň povinná sa vyjadriť k morálnym aspektom novej evanjelizácie ako i k morálnym povinnostiam a záväzkom, vyplývajúcim z novej evanjelizácie, ku ktorej sú kresťania povolaní. Tieto morálne povinnosti a záväzky vyplývajú nielen z evanjeliového fundamentu, na ktorom spočíva nová evanjelizácia, ale i z konkrétnych potrieb človeka a spoločnosti, ktoré sú morálnou výzvou pre kresťanov. Tieto konkrétne potreby človeka, ako aj jeho problémy, ktoré prežíva v dnešnej dobe, sú akýmsi *signum temporis* a predstavujú pre kresťanov morálnu povinnosť zadosťučiniť svojmu poslaniu. Teologickomorálna interpretácia zmien na počiatku tretieho tisícročia jasne poukazuje na niektoré páľčivé morálne problémy, dotýkajúce sa človeka ako aj spoločnosti, čiže nová evanjelizácia má prinášať so sebou ohlasovanie a mravnú ponuku².

Samotný pojem novej evanjelizácie je veľmi široký vo svojom význame. Možno ju charakterizovať ako prihováranie sa svetu, ako zvestovanie Krista s cieľom realizovať spásu človeka, pričom ide o preukázanie božieho zjavenia, ako aj o christianizáciu ľudstva prostredníctvom aktivity všetkých členov cirkvi, ktorá je podopretá osobným svedectvom kresťanov³. Toto všetko sú kresťania povolaní realizovať rozličnými formami angažovanosti, ktorá je nasmerovaná ku všetkým ľuďom schopným prijať evanjelium, u ktorých sa pod vplyvom novej evanjelizácie premieňa celá mentalita zmýšľania.

Základným východiskom poslania kresťanov je konštatácia, že služba evanjelizácie, ktorá je vlastným poslaním cirkvi, od kresťanov na Slovensku jednoznačne vyžaduje, aby sa silou samého evanjelia formoval spôsob myslenia, kritériá úsudku, ako aj normy konania⁴. To znamená, že nová evanjelizácia je morálnou šancou i povinnosťou kresťanov v celej bohatosti

¹ CA 5.

² Por. VS 107.

³ Por. A. Szafranski, F. Zapłata. *Evangelizacja*. In: EK. Red. R. Łukaszyk, L. Bienkowski, F. Gryglewicz. T. 4. Lublin 1995 s. 1436.

⁴ Por. EN 19 - 20.

svojho normatívneho obsahu i formy. Táto povinnosť kresťanov vyplýva zo slobodného prijatia evanjelizačného povolania Ježiša Krista (Por. Mk 16, 15), ktorý týmto vyznačil identitu kresťanov. Teda každý kresťan je morálne povinný dať osobnú odpoveď Kristovi, ktorou nasleduje Kristov príkaz ohlasovania. Nesplnenie tohto poslania (Por. 1 Kor 9, 16) v praktickom živote kresťana je v podstate zmenou identity, kedy sa kresťan stáva *de facto* vnútorne rozpolteným človekom.

Úprimný a kritický pohľad na morálny stav spoločnosti jasne ukazuje nakoľko sú kresťania na Slovensku kresťanmi, čiže ako vydávajú autentické svedectvo viery, ktoré je vyjadrením prijatia mravnej ponuky Ježiša Krista. Z danej východiskovej situácie vyplýva aj obsah novej evanjelizácie, ktorá je prioritne evanjelizáciou kresťanov, ktorí si majú osvojiť Kristovu ponuku morálnosti obrátenia (Por. Mk 1, 15). Čiže kresťania, vychádzajúc zo „životodarnej sily kresťanskej viery“⁵, majú predovšetkým opäť evanjelizovať seba samých. Jedná sa predovšetkým o morálny problém nového a plnšieho spoznania a pochopenia zmyslu nasledovania Krista v nových spoločenských podmienkach, na ktoré kresťania ešte pravdepodobne nedozreli. Prejavuje sa potreba zanechania starých a tradičných foriem náboženského života, ktoré vedú k formalizmu, tradicionalizmu, ritualizmu, farizejstvu a v konečnom dôsledku k nepochopeniu Kristovho evanjeliového poslania.

Nová evanjelizácia a mravnosť sú nerozlučne spojené a kresťania vo svojom poslaní si skutočne musia uvedomiť, že fenomén novej evanjelizácie „...je najväčšou a najúžasnejšou výzvou, akej kedy musela ísť cirkev od svojho zrodu v ústrety“⁶. Ak v teologickomoralnej reflexii padá akcent na otázky a problémy spojené s mravnosťou, tak plný význam slov pápeža o dôležitosti novej evanjelizácie si kresťania musia neustále pripomínať, pričom afirmácia jeho slov bude pravdepodobne dlhodobého charakteru. Nielenže si tretie tisícročie vyžaduje túto novú evanjelizáciu, ale sám Kristus k nej vyzýva v každej historickej epoche, čiže pápežova výzva má i univerzálny význam.

Vychádzajúc s predpokladu, že si kresťania uvedomujú spásonosnú nutnosť zanechania skostnatelých postojov, ktoré nie sú adekvátne morálnym potrebám, mysliu a morálnemu stavu dnešného človeka, stoja kresťania pred úlohou odpovedať na otázku čo chce Duch (Svätý) povedať kresťanom žijúcim na sklonku 20. storočia? Je zrejmé, že jednou z odpovedí je i výzva k novému ohlasovaniu evanjelia v spoločnosti spôsobom, ktorý adekvátne, odvážne a zrozumiteľne osloví dnešného človeka žijúceho v postmodernej spoločnosti, ktorej životné tempo je závrtné. Je to predovšetkým osobná a morálna zodpovednosť kresťanov za pravdivú interpretáciu a účinné sprítomnenie učenia Krista a cirkvi v spoločnosti.

Je primerané zdôrazniť, že obsahom novej evanjelizácie nie sú nejaké nové pravdy alebo akési nové a odlišné poslanie Ježiša Krista či cirkvi, adresované tomuto svetu, človekovi a spoločnosti. Kresťania teda nie sú povolaní ohlasovať čosi, čo je úplným *novum* v biblickom poslaní evanjelia, ako keby bolo poslanie Krista neúplné. Obsahom novej evanjelizácie je spojenie „starého“ a „nového“, ktoré sú vyjadrením naplnenia „starého“ v „novom“, čiže v rámci veľkého Jubilea ide o prípravu novej jari kresťanského života⁷. Ide o hľadanie primeranosti zvestovania evanjelia v dnešnej dobe, teda o hľadanie nových foriem ohlasovania⁸ toho, čo má trvalú platnosť, aby sa mohlo naplniť v „novom“.

Morálna povinnosť novej evanjelizácie vyplýva z poznania cirkvi, ktorá vidí momentálnu naliehavosť problému ohlasovania evanjelia tým, ktorí ešte nepoznajú Krista - Vykupiteľa človeka⁹. Teda nielen obsah poslania evanjelia je trvalo prítomný v kresťanstve, ale i povinnosť ohlasovať toto poslanie všetkým, ktorí očakávajú od kresťanov, aby boli živými svedkami evanjelia. Kresťania tým, že sú živými údmi tajomného tela Kristovho, teda

⁵ Por. tamtiež.

⁶ VS 106.

⁷ Por. TMA 17.

⁸ Por. tamtiež 20.

⁹ Por. ChL 35.

cirkvi, sú povolani približit sa k človekovi dnešnej doby a ohlasovať tomuto človekovi pravdu evanjelia. Cieľom teologickomorálneho diskurzu nie je len poukázať na fenomén novej evanjelizácie ako na morálnu povinnosť, ale aj ako na morálnu šancu a možnosť.

Pod touto možnosťou možno rozumieť priblíženie sa ku konkrétnym jednotlivcom i k rozličným spoločnostiam. Vlastným poľom evanjelizačnej činnosti kresťanov je zložitý a rozsiahly svet politiky, hospodárstva, kultúry, vied, medzinárodného života a médií, kde kresťania, používajúc precíznu terminológiu¹⁰, môžu dosiahnuť pozitívne výsledky, ktoré napomôžu k pravdivému pochopeniu ľudskej slobody. Naliehavosť novej evanjelizácie, ku ktorej sú kresťania povolani, vyplýva zo zvereného poslania, z prítomnej reality a z morálnych požiadavkov, ktoré stoja pred každým kresťanom žijúcim v spoločnosti (Por. Mt 19, 16). Duchovné i morálne dobro novej evanjelizácie je cestou osobnej spásy kresťanov i svetlom pre tých, ktorým toto svetlo umožňuje oslobodiť sa od hriechu a od akejkoľvek formy závislosti i otroctva.

Totíž, prítomný okamih dejín spásy nesie v sebe znaky sekularizmu, ktorý oddelil náboženský a verejný spoločenský život od vzájomného vplyvu¹¹. Prežívaný moment dejín spásy morálne vyzýva kresťanov k poukázaniu na dôležitosť prítomnosti náboženskej dimenzie života človeka v spoločnosti. Bez prítomnosti osobného Transcendentna, ktoré je predkladané kresťanmi, sa ľudská spoločnosť postupne stáva neľudskou a utieka sa k falošnému humanizmu. Človek je totiž, zo svojej prirodzenosti *homo religiosus* a ateistický humanizmus nemôže zaplniť v živote človeka miesto, ktoré prináleží Bohu. Sekularizmus je jednou z veľkých morálnych výziev¹² pre kresťanov, ktorí skrze živé spojenie s cirkvou majú prinavrátiť prítomnosť Krista v spoločnosti.

Dnešné nepochopenie ľudskej slobody vedie človeka k liberalizmu, ktorý nielenže rozkladá štát a spoločnosť, ale vyvoláva sklamanie nad zriadením budovaným na princípe slobody a paradoxne smeruje k totalitarizmu, ktorý je rezignáciou a zúfalstvom nad slobodou človeka¹³. Z týchto dôvodov sa má nová evanjelizácia zamerať na promóciu kresťanskej slobody, ktorá obsahuje v sebe mnohorakosť, jedinečnosť a dôstojnosť osoby človeka. Kresťania majú doplniť chápanie slobody o kresťanské aspekty, čiže spojiť ľudskú slobodu s morálnou zodpovednosťou, ktorá napomáha integrálnemu humanizmu, obsahujúcemu pojem človeka v jeho plnosti.

Práve niektoré negatívne skutočnosti, vyskytujúce sa v dejinách spásy, vyzývajú kresťanov k novej evanjelizácii v špecifických spoločnostiach, ako je manželstvo, rodina, výchova, chorí a trpiaci, ale i samotná cirkev, v ktorej a mimo ktorej sú tieto spoločnosti prítomné. Nikto s kresťanov na Slovensku nemôže zaujať alibistický postoj k týmto spoločnostiam, ak ide o zodpovednosť za osud druhého človeka (Por. Mt 25, 31 - 46). Biblické morálne požiadavky majú imperatívny charakter, aby svetlo kresťanov prostredníctvom dobrých skutkov osvietilo ľudí (Por. Mt 5, 16) na ich životnej ceste vedúcej k opravdivej slobode ducha. Evanjeliový imperatív morálnej spoluzodpovednosti za osud blízkeho zdôrazňuje povinnosť kresťanov účinne napomáhať afirmáciu ľudskej slobody u každého človeka, ku ktorému sú kresťania poslani, či už v spoločenskej rovine alebo v ekleziálnej rovine.

Zmeny sa totiž odohrávajú i v samotnej cirkvi, ktorá hľadá nový zápal, spôsoby a metódy ako i vonkajší prejav¹⁴ ako osloviť dnešného človeka zrozumiteľným jazykom a spôsobom, čo však neznamená, že cirkev, ako tajomné mystické telo Kristovo, podľahne

¹⁰ Por. tamtiež 23.

¹¹ Por. C. Michalson. *Secularism*. In: *A New Dictionary of Christian Ethics*. Ed. J. F. Macquarrie - J. Childress. London 1986 s. 567 - 568.

¹² Odklon od Boha a eliminácia náboženstva zo spoločenského života neprinesla pozitívny efekt pre ani pre človeka ani pre spoločnosť. Absencia vyššej (transcendentnej) autority má za následok odklon človeka od seba samého, smerujúci k morálnemu zúfalstvu.

¹³ Por. L. Hanus. *Princíp pluralizmu*. Bratislava 1997 s. 80 - 84.

konformizmu s cieľom získať pre evanjelium čo najviac členov spoločnosti. Začiatok tretieho tisícročia si teda vyžadujú plnú osobnú a nekonformnú angažovanosť kresťanov na živote spoločnosti, v ktorej kresťania budú i smerom ku spoločnosti živým a osobným evanjeliovým svedectvom, vyjadrujúc tak Ježiša Krista. Je to nová cesta kresťanov, po ktorej majú kráčať ako nasledovníci a učeníci zmŕtvychvstalého Krista (Por. Sk 2, 37 - 41).

Nová evanjelizácia je skutočne novým fenoménom v cirkvi, ku ktorému vyzýva i pápež, nakoľko kresťanstvo hľadá nové spôsoby ako sa prihovoriť dnešnému človeku tretieho tisícročia. Toto poslanie kresťanov bez spolupráce s Duchom Svätým nebude možné realizovať, pretože sa v evanjeliu neustále poukazuje na novosť božieho slova a Duch Svätý je Ten, kto oživuje každého človeka (Por. Jn 3, 2). Práve toto živé spojenie s Bohom umožní kresťanom v tom správnom okamihu dejín spásy, ktorým je počiatok tretieho tisícročia, opäť zvestovať Kristovu radostnú zvesť ľuďom dobrej vôle zrozumiteľným jazykom dnešnej doby. Bez živého spojenia s Bohom nebudú kresťania schopní nájsť ten správny *modus vivendi*, ktorý umožní kresťanom formou novej evanjelizácie preniknúť do srdc ľudí túžiacich po skutočnej slobode.

Slová Krista vyzývajúce k ohlasovaniu evanjelia (Por. Mt 28, 19 - 20) sú morálnym imperatívom pre kresťanov na Slovensku, ktorí sú takto povolaní i poslaní nanovo evanjelizovať slovenskú spoločnosť, ktorá sa chce oslobodiť od morálnych škôd spôsobených komunizmom a prekonať bariéry medzi ľuďmi. Nová evanjelizácia má u kresťanov špecifický význam, nakoľko sa deje a vykonáva v bežných životných podmienkach¹⁵, čiže vo svete a pre svet, ktorý je poranený ideológiou totalitného komunizmu. Kresťania sa takto majú aktívne zapojiť (formou novej evanjelizácie) do nového duchovného a morálneho začiatku po roku 1989, ktorý má smerovať k správne pochopeniu slobody človeka.

V tejto činnosti kresťanov zohrávajú dôležitú úlohu biskupi, ktorí sú viazaní morálnou povinnosťou (Por. Jn 21, 15 - 17), vyplývajúcou z ich špecifického povolania, „...pozorne sledovať beh udalostí, aby spoznali požiadavky novej evanjelizácie“¹⁶. Náročná morálna úloha zodpovedného evanjeliového rozlišovania je dôležitým momentom novej evanjelizácie, lebo ona nie je výlučnou úlohou kresťanov, ale celej cirkvi, ako tajomného mystického tela Kristovho. Podľa špecifickosti osobného povolania a stavu sa má každý kresťan (konsekrovaný i laik) zapojiť do zodpovednej reflexie nad aktuálnymi (i budúcimi) morálnymi, duchovnými a materiálnymi potrebami človeka a spoločnosti, aby sa zadosťučinilo obsahu evanjeliovej radostnej zvesti. Ide i o zadosťučinenie príkazu Ježiša Krista, ktorý posielal kresťanov, aby ohlasovali jeho meno všetkým národom (Por. Mt 28, 19 - 20), čiže o univerzálny rozmer poslania kresťanov.

Nová evanjelizácia má byť kresťanmi nasmerovaná ku konkrétnym jednotlivcom ako aj k celým skupinám, ktoré žijú v rôznych situáciách, v odlišnom prostredí a v rozmanitých kultúrnych podmienkach¹⁷, preto i spôsob konkrétneho prejavu kresťanov je rôzny v jednote celej cirkvi, ktorá sa z príkazu Kristovho obracia vo svojom evanjelizačnom úsilí ku všetkým ľuďom. Kresťanská úloha evanjelizácie vyplýva z vnútorných požiadaviek evanjeliovej morálnosti, ktorú afirmovali kresťania v postoji viery, a preto sú kresťania poslaní ohlasovať predovšetkým osobu Ježiša Krista¹⁸. Kristocentrický rozmer novej evanjelizácie, ku ktorej sú kresťania povolaní, je znakom autenticity ich poslania a jeho rešpektovanie v poslaní kresťanov je nevyhnutné, ak má smerovať k zvestovaniu slobody človeka.

Tento kristocentrizmus novej evanjelizácie poukazuje na jej vnútornú a nadprirodzenú podstatu, ktorou je osoba Ježiša Krista. Skrze novú evanjelizáciu je Kristus prezentovaný ako

¹⁴ Por. Ján Pavol II. *Príhovor k biskupom združeným v CELAM-e*. (9.3. 1983) III. In: *Insegnamenti*. VI. 1. (1983) s. 698.

¹⁵ Por. LG 35.

¹⁶ Por. CA 3.

¹⁷ Por. ChL 34.

¹⁸ Por. RM 5 - 6.

jediný Spasiteľ (Hebr 13, 8) celého ľudského rodu, čiže kresťania sú povolaní k ohlasovaniu kristologického charakteru Jubilea roku 2000¹⁹, ktorého teologický obsah je určujúcim impulzom pre tretie tisícročie. Morálnou úlohou kresťanov je upevnenie poznania osoby Ježiša Krista, ktorý sám bol hlásateľom evanjelia, kde je nutné nanovo spoznať biblickú identitu Krista a tým aj obsah Jeho posolstva, ktoré prináša pravdivú slobodu človekovi. V poslaní kresťanov ide o novú a primeranú aktualizáciu evanjelia, ktoré predstavuje Krista ako jediného Spasiteľa sveta včera, dnes a naveky²⁰, čiže morálne posolstvo evanjelia má univerzálnu platnosť v každej etape dejín spásy, zvlášť keď sa podmienky pre jeho aktualizáciu zlepšili.

V tejto oblasti svojho morálneho poslania sa kresťania, ako živé údy mystického tela Kristovho, čiže cirkvi, majú aktívne angažovať v prospech slobody, ktorú sú povolaní žiť (Por. Jn 8, 31 - 32). Prežívaná sloboda je zároveň predpokladom autentickej evanjelizácie kresťanov v spoločnosti. Je to však sloboda Krista, ktorý prišiel oslobodiť človeka od hriechu, čiže i evanjelizácia je ohlasovaním Krista v živom spojení s cirkvou. Nejde len o kristocentrický a o ekleziálny rozmer novej evanjelizácie, ale i o účinnosť poslania kresťanov, ktorá je podmienená pravdivosťou ich morálneho života. Spojenie kresťanskej pravdy a slobody, ku ktorej teleologicky i ontologicky smeruje nová evanjelizácia, je podstatným predikátivom poslania kresťanov.

I sociálne učenie cirkvi má v sebe hodnotu nástroja evanjelizácie, keď ohlasuje každému človeku Boha a jeho spásu v Kristovi a z tohto dôvodu objavuje človeka jemu samému²¹. Nová evanjelizácia sa takto môže stať svetlom pre riešenie sociálnych interpersonálnych vzťahov, v ktorých absentuje absolútna morálna norma, umožňujúca pravdivo pochopiť a prežívať slobodu človeka. Kresťania spôsobom novej evanjelizácie môžu a majú zjaviť človeka človeku dnešnej doby, ktorý podlieha falzifikácii seba samého a svojej slobody, ktorú dostal ako vznešenú pečať Boha. V sociálnych vzťahoch táto biblická sloboda vedie človeka ku skutočnému dialógu s druhým človekom, ktorý takto rozvíja seba samého skrze slobodnú otvorenosť voči sebe, Bohu i blížnemu.

Táto otvorenosť sa u kresťanov má orientovať podľa encykliky nielen na retrospektívny pohľad na vzťah k sebe, k blížnemu a k Bohu, ale predovšetkým na prítomné prežívanie tohto vzťahu a na budúcnosť tohto vzťahu²². Boh má byť základom všetkých interpersonálnych vzťahov pod zorným uhlom novej evanjelizácie, ktorá prináša kresťanský pohľad na slobodu človeka. Pre kresťanov je tu jasný morálny imperatív, že ako učeníci jediného učiteľa, ktorým je Kristus (Por. Mt 23, 8), majú morálnu povinnosť ukazovať cestu, hlásať pravdu a preukazovať život, ktorým je Kristus (Por. Jn 14, 6). V rámci novej evanjelizácie ide o ukázanie cesty k pravde, ktorá je primárnym predpokladom slobodného života človeka v treťom tisícročí.

Celé učenie Magistéria zdôrazňuje prítomnosť pneumatologického rozmeru novej evanjelizácie²³, kde Duch Svätý neustále ukazuje novosť a aktuálnosť Kristových slov. Pôsobenie Ducha Svätého v misijnej angažovanosti kresťanov je nutným predpokladom pozitívneho účinku novej evanjelizácie. Práve Duch Svätý oživuje človeka (Por. Jn 3, 2), čiže i kresťanov, ktorí sa otvárajú s ponukou evanjelia ku všetkým členom spoločnosti, a oživuje i tých, ku ktorým sú kresťania poslaní. Milosť Ducha Svätého pôsobí ako hlavný činiteľ sprítomnenia evanjelia v spoločnosti, ku ktorému sú nanovo povolaní kresťania v duchu novej eschatologickej nádeje.

¹⁹ Por. TMA 40.

²⁰ Por. tamtiež.

²¹ Por. CA 54.

²² Por. tamtiež 3.

²³ Por. TMA 45 a DeV 18. Kresťania sú vo svojom poslaní odkázaní na spoluprácu s duchom Svätým, ktorý svojou milosťou spolupôsobí v dušiach kresťanov a uschopňuje ich k autentickému svedectvu Krista v spoločnosti. .

Táto eschatologická perspektíva novej evanjelizácie má byť objavením nádeje v konečný príchod božieho kráľovstva²⁴. Kresťania, naplňajúc Kristov príkaz ohlasovania evanjelia v nových podmienkach, nemôžu teda očakávať realizáciu božieho kráľovstva už tu na zemi. Práve pneumatologický charakter novej evanjelizácie poukazuje na nadčasový rozmer očakávania a uskutočnenia spásy. Jedným z aspektov obsahu novej evanjelizácie je pravda o spásе vykúpeného človeka, ktorá je neustále predmetom nádeje (Por. Rim 8, 22 - 24), a kresťania v rámci novej evanjelizácie si nemôžu sľubovať alebo očakávať falošné predstavy o ciele evanjelizácie. Pôsobenie Ducha Svätého v srdciach kresťanov naznačuje tajomstvo spásy, ku ktorej sú pozvaní všetci ľudia, túžiaci po slobode.

Avšak nová evanjelizácia nie je spoločenským, hospodárskym alebo politickým programom cirkvi alebo kresťanov, ale je zvestovaním morálneho posolstva evanjelia, ktoré je integrálnou časťou evanjeliového posolstva, ktoré vedie k novej morálnosti nového človeka²⁵. Teda nemožno očakávať od novej evanjelizácie nejakú politickú, hospodársku alebo spoločenskú realizáciu spásy a božieho kráľovstva tu na zemi. Práve morálne posolstvo novej evanjelizácie má pretvoriť človeka, aby v duchu eschatologického zamerania novej evanjelizácie bol tento človek v duchu slobody pripravený zdieľať večné spoločenstvo s Bohom.

Kresťania sa v tejto špecifickej forme slobodnej angažovanosti, orientovanej k človeku, koncentrujú i na návrat k Otcovi, čo je jeden z dôležitých aspektov novej evanjelizácie. Nová evanjelizácia sa nesie v duchu zmierenia a návratu k Otcovi, ktorý je plný milosrdenstva ku každému márnotravnému synovi (Por. Lk 15, 11 - 32). Obsahom novej evanjelizácie je i zvestovanie potreby hlbokého prežitia sviatosťného obrátenia, ktoré oslobodzuje človeka zo závislosti na všetkom, čo je prekážkou na jeho ceste k plnému spoločenstvu s Bohom. Nová evanjelizácia je cestou obrátenia a návratu k Otcovi a k slobode človeka, ktorý je zahrnutý rozmanitými duchovnými darmi, ktoré spájajú každého človeka s Kristom.

Poslanie kresťanov evanjelizovať seba, spoločnosť i cirkev spočíva v účasti na Kristovom kňazskom úrade, z ktorého majú čerpať milosť pre realizáciu svojho poslania. Skrze novú evanjelizáciu majú zasväcovať svet a človeka žijúceho v spoločnosti Bohu. Prostredníctvom tohto kňazského úradu sú kresťania spojení s Kristom v Duchu Svätom, ktorý svojou milosťou preniká všetky konkrétne aktivity kresťanov v novej evanjelizácii. Táto milosť, ktorú kresťania čerpajú z Ducha Svätého, uschopňuje kresťanov k autenticky prežívanému svedectvu kresťansky chápanej slobody.

Kresťania, ako skutoční členovia mystického tela Kristovho, čiže cirkvi, sa v novej evanjelizácii majú stať symbolom a reálnou ochranou transcendentnosti ľudskej osoby²⁶, ktorá je fundamentom ľudskej slobody. Týmto kresťania morálne zadostučinia svojmu predovšetkým morálnemu záväzku, ktorým je nová evanjelizácia človeka a spoločnosti v duchu promócie pravdivej ľudskej slobody. Stávajú sa tak reprezentantmi a sprítomňovateľmi nadprirodzenej misie samotného Krista, ako aj zvestovateľmi teologickomorálnej koncepcie slobody.

Celá evanjelizačná činnosť kresťanov, zameraná na promóciu ľudskej slobody, vyplýva z Kristovho príkazu a z hlbokých morálnych požiadaviek Božieho života v kresťanoch²⁷, kde jedným z podstatných znakov božej prítomnosti v živote kresťana je odovzdávanie radostného posolstva evanjelia. Z teologickomorálneho hľadiska osoba Krista naznačuje predmet evanjelizácie (Por. Mk 1, 1), ktorý sa má zvestovať po roku 1989 v spoločnosti. V súčasnej dobe je centrálnym predmetom novej evanjelizácie paschálne mystérium Krista (Rim 6, 3 -

²⁴ Por. TMA 46.

²⁵ Por. K. Jeżyna. *Wezwanie do ewangelizacji w świetle nauczania Jana Pawła II*. RT 45: 1998 z. 3 s. 64.

²⁶ Por. GS 76.

²⁷ Por. RM 11.

11), najplnším spôsobom zjavujúce lásku, ktorá oslobodzuje človeka od najväčších morálnych ohrození.

Samotná nová evanjelizácia je promóciou opravdivej ľudskej slobody, lebo vieru v Krista možno prijať výlučne slobodne. Nová evanjelizácia teda neničí slobodu človeka, ale vyjadruje ľudskú slobodu a zároveň si vyžaduje vedomé a dobrovoľné rozhodnutie človeka, vyjadrujúce uznanie pravdy o Bohu²⁸. Čiže úspešnosť novej evanjelizácie je podmienená zo strany kresťanov bezpodmienečnou úctou a rešpektovaním slobody každého konkrétneho človeka, ktorý takto dostáva autentické svedectvo o tom, v čom spočíva kresťanské a evanjeliové poslanstvo. Kresťania, realizujúci novú evanjelizáciu, takto napomáhajú svojim svedectvom rozvoj ľudskej slobody, ako aj pozývajú ostatných členov spoločnosti k slobodnému prežitiu osobnej znovuzískanej slobody v spoločenstve s Bohom.

Čiže slobodné prijatie evanjelia, ktoré predkladá pravdu o Bohu, je slobodným otvorením sa človeka pôsobeniu nadprirodzenej milosti a prijatím „účasti na samotnom živote Boha: Otca, Syna a Duchu Svätého“²⁹. V tomto spočíva najhlbšia kresťanská promócia slobody človeka, keď sa v nej poukazuje na morálnu nutnosť transcendentného vzťahu človeka a Boha. Keďže nová evanjelizácia, ktorú kresťania realizujú na úsvite tretieho tisícročia, má prioritný cieľ zvestovať túto slobodu, musí ju sama rešpektovať viditeľným spôsobom. Kresťania sa teda nemôžu spoliehať len na svoje prirodzené kvality a dary, ktoré dostali od Boha, ale predovšetkým na vnútornú a nadprirodzenú silu evanjelia, skrze ktoré pôsobí najdokonalejšie Spoločenstvo Osôb.

Aby mohol byť každý človek účastný na prežívaní tohto spoločenstva s Bohom, musí byť skutočne slobodný. Nová evanjelizácia, zameriavajúca sa na promóciu tejto slobody v pravde, je ohlasovaním kresťanov, že sloboda človeka dosahuje dokonalosť v zameraní na Boha, ktorý je blaženosťou. Čiže kresťania nemôžu redukovať novú evanjelizáciu, zameranú na promóciu slobody človeka, iba na prirodzenú dimenziu, ktorá sa dotýka rozhodovania medzi dobrom a zlom, alebo medzi dvoma alternatívami, na základe (výlučne) racionálneho slobodného rozhodovania. Obsahom novej evanjelizácie je promócia ľudskej slobody v jej biblickom chápaní, ktoré vidí slobodu ako dar Boha, ktorý nachádza svojej plnej uplatnenie v spoločenstve s Bohom.

Teologickomorálny diskurz poukazuje i na spojenie ohlasovania viery a kresťanskej morálnosti v novej evanjelizácii³⁰, ku ktorej sú kresťania povolaní. Ohlasovanie viery skrze novú evanjelizáciu v rozličných oblastiach života spoločnosti je totiž vždy spojené s osobným svedectvom kresťanov, ktoré spočíva v svätosti morálneho života. Táto morálna požiadavka je tým naliehavejšia, čím je väčšie oddelenie viery od morálnosti. V dnešnej spoločnosti je totiž čoraz častejšie vidieť teoretický postoj viery, ktorá sa však nerealizuje v praktickom morálnom živote kresťanov, čo poukazuje na nepochopenie morálneho poslanstva evanjelia u samotných kresťanov.

Kresťania si musia byť vedomí, že promócia slobody spočíva v autentickom morálnom svedectve a v prepojení viery s morálnosťou evanjelia. Sloboda má byť zakotvená v konečnom personálnom a nadprirodzenom Dobre, ktoré je obsahom novej evanjelizácie. Poslaním kresťanov je promócia ľudskej slobody, ktorá je realizovaná vtedy, keď sa človek, konajúc dobro, stáva čoraz viac slobodnejším, dokonalejším a spôsobilejším pre život s Bohom. Aby bol človek schopný konať dobro, musí poznať i rešpektovať prirodzené morálne normy, ktoré nová evanjelizácia vidí i v nadprirodzenom kontexte dejín spásy. Človek, konajúc toto dobro, realizuje a vyjadruje svoju slobodu v kontexte rešpektovania kresťanskej axiologickej orientácie.

²⁸ Por. K. Jeżyna. *Moralny wymiar nowej ewangelizacji*. In: *Wyzwania moralne przelomu tysiącleci*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 1999 s. 152.

²⁹ Por. DeV 7.

³⁰ Por. K. Jeżyna. *Nowa ewangelizacja a teologia moralna*. In: *Teologia moralna u kresu II tysiąclecia*. Red. J. Nagórny, K. Jeżyna. Lublin 1998 s. 289.

Veľmi dôležitým momentom novej evanjelizácie, ktorá smeruje k promócií slobody, je vedomie kresťanov, že „vo svete jestvujú kapitálne hodnoty pre hodnú a rozhodnú evanjelizáciu“³¹, kde najvyššou hodnotou je sám človek. Je to človek, ktorý túži po autenticknej slobode, ktorá nespočíva vo vlastníení niečoho, ale v bytí a v stávaní sa človeka niekým. Človek je povolaný k slobodnej účasti na spoločenstve s Bohom, ktorý je najvyšším dobrom samotného človeka, ktorý sa postupne oslobodzuje od všetkého, čo prekáža jeho slobodnému smerovaniu k najvyššiemu osobnému Dobru. V duchu tejto perspektívy sa otvárajú v spoločnosti nové možnosti prezentácie kresťanského konceptu slobody, ktorá umožňuje človekovi v duchu pravdy byť sebou samým.

V novej evanjelizácii sa zohľadňuje antropologické východisko, čiže kresťanský pohľad na človeka v duchu biblického nazerania, zdôrazňujúceho aspekt stvorenia (Por. Gn 1, 26 - 27). Ešte viac majú kresťania zdôrazniť i zohľadniť personalistický rozmer novej evanjelizácie. Kresťanský pohľad na človeka v novej evanjelizácii je v pravom zmysle slova personalistickým pohľadom, kde Boh v zjavení volá a vyzýva človeka k slobodnej účasti na svojom nekonečnom a večnom živote³². V poslanstve novej evanjelizácie sa stretáva sloboda Boha a sloboda človeka a jedine toto stretnutie umožňuje ľudskej osobe pochopiť svoju dialogálnosť a slobodu v duchu pravdy. Sloboda kresťanského človeka, ktorú zvestujú kresťania v novej evanjelizácii, prekonáva všetky iné koncepty a interpretácie ľudskej slobody.

Slobodná iniciatíva Boha si vyžaduje slobodnú odpoveď človeka, ktorý dostal (okrem iných darov) dar slobody, umožňujúci návrat človeka k Bohu. Čiže nová evanjelizácia poukazuje i na skutočnú morálnu zodpovednosť človeka za rozhodovanie v morálnych otázkach prijatia alebo odmietnutia Boha. Kresťania, ak chcú skrze novú evanjelizáciu dosiahnuť, aby dnešný človek a spoločnosť prijali poslanstvo slobody, musia nadviazať s týmito subjektami dialóg v duchu smerovania k pravde. Bez poznania i afirmácie pravdy o človeku a o Bohu nemožno hovoriť o pravej slobode človeka, ktorý napriek súčasnej situácii chce byť slobodným, ale často podmieňuje vlastnú osobnú slobodu materiálnou nezávislosťou.

Nová evanjelizácia však nie je zameraná na ekonomickú nezávislosť, ktorá je nestabilná a dočasná. Kresťania sa v dialógu s človekom dnešnej doby majú zamerať na prezentáciu slobody, ktorá akceptuje človeka takého, akým ho stvoril Boh, čiže v jeho dočasnej ohraničenosti a nadčasovej transcencii. Nadviazanie dialógu s dnešným človekom a spoločnosťou je predpokladom úspešnej evanjelizácie, avšak reč v tomto dialógu „...musí byť jasná, trpezlivá, veľmi racionálna, lebo len tak je možné hovoriť jedni s druhými“³³. Kresťania v novej evanjelizácii majú stáť na pozícii lásky, ktorá im umožňuje pochopiť, že to čo sa odovzdáva v tejto aktivite kresťanov má osobný charakter.

Sloboda, ktorá je obsahom novej evanjelizácie, spočíva v sebaakceptácii človeka, ktorý prijíma svoju vlastnú existenciu, ktorej hĺbkou je Boh. Samotné rešpektovanie slobody patrí k metódam cirkvi³⁴, čiže i kresťania sú povolaní v rámci novej evanjelizácie k hlbkej úcte voči slobode každého človeka³⁵, ku ktorému je nasmerované evanjeliové poslanstvo. Kresťan je povolaný prežívať slobodu (Por. Jn 8, 31 - 32) a slúžiť jej na základe svojho misionárskeho

³¹ Por. P. Arrupe. *Kresťanská viera a súčasná misijná činnosť*. In: *Svedectvo viery I*. Red. (?) Cambridge - Trnava 1991 s. 359.

³² Por. K. Vrána. *Dialogický personalizmus*. Praha 1996 s. 20.

³³ Por. K. Rahner. *Dialóg v pluralistickej spoločnosti*. In: *Antológia štúdií k sociálnej morálke*. Red. B. Mišovič. Trnava 1995 s. 23.

³⁴ Por. CA 46.

³⁵ Por. Kresťania majú rešpektovať pri realizácii novej evanjelizácie slobodu úkonu viery, ktorý je zo svojej podstaty dobrovoľným. Človek v rámci svojej slobody je síce povolaný k spoločenstvu s Bohom, ale jeho odpoveď musí byť úprimná a slobodná, čiže bez akéhokoľvek donucovania. Por. DH 10.

povolania a jeho charakteru³⁶. Táto kresťanská služba slobode sa má prakticky vyjadriť v promócií tejto slobody v novej evanjelizácii, ktorá zasahuje do všetkých oblastí života spoločnosti.

Poslanie kresťanov, uskutočňované formou novej evanjelizácie, sa zameriava na slobodu v jej rozličných formách uplatnenia človekom, ktorý ju prežíva v spoločnosti, a to v rozličných oblastiach. V dnešnej spoločnosti jestvuje tendencia prinajmenšom parciálneho identifikovania ľudskej slobody so základnými právami človeka. Tieto práva človeka, ktoré sú fundamentálnym vyjadrením jeho dôstojnosti, sú však len vyjadrením slobody človeka, ktorá je neodňateľná. Teologickomorálny diskurz sa zameriava na poukázanie niektorých problémov spojených s uplatnením slobody v konkrétnom živote človeka a spoločnosti. Avšak každé správne riešenie problémov človeka je podmienené prijatím Ducha Kristovho, lebo kde je Duch Pána, tam je sloboda (Por. 2 Kor 3, 17), a kde je sloboda, je možné aj opravdivé šťastie³⁷.

Na začiatku tretieho tisícročia je možné vidieť snahu oslobodiť sa od všetkého, čo prekáža človekovi v naplnení jeho túžob, pričom sa zdôrazňuje aspekt základných ľudských práv a slobody človeka. Nová evanjelizácia má priniesť kresťanské chápanie slobody vo forme mravnej ponuky, ktorú slobodne môže prijať každý, kto je tohto schopný. V encyklike *Centesimus annus* sú prezentované niektoré základné práva človeka, ktoré vyplývajú z prirodzenosti ľudskej osoby a majúce súvis so slobodou človeka. Medzi najzákladnejšie práva patrí „...právo na život, (...) právo žiť v jednotnej rodine a v mravnom prostredí, (...) právo na rozvoj vlastnej inteligencie a slobody v hľadaní a poznávaní pravdy, (...) právo slobodne zakladať rodinu...“³⁸.

Veľmi dôležitým tvrdením pre kresťanov, ktorí sa aktívne zapájajú do novej evanjelizácie, je konštatovanie pápeža, že „...prameňom a syntézou týchto práv je v istom zmysle náboženská sloboda, ponímaná ako právo žiť v pravde vlastnej viery a v zhode s transcendentnou dôstojnosťou vlastnej osoby“³⁹. Z teologickomorálneho hľadiska je potom nová evanjelizácia ohlasovaním predovšetkým náboženskej slobody každého človeka, nakoľko náboženská sloboda je jediným „druhom“ slobody, ktorý *implicite* vyjadruje plnú transcenciu ľudskej osoby.

V novej evanjelizácii je zrejmé, že sloboda môže byť okrem iných oblastí i kultúrna, politická, ekonomická, alebo individuálna, či spoločenská, v závislosti od kritérií nazerania na fenomén slobody. Obsahom novej evanjelizácie je i poukázať na ohraničenosť ľudskej slobody, ktorá by smerovala k extrémnej morálnej autonómii človeka, ako aj poukázať na potrebu maximálneho rešpektovania tejto slobody človeka. Je paradoxom súčasnej doby, že spoločnosť na jednej strane priznáva slobode veľký význam a na druhej strane ju radikálne spochybňuje⁴⁰. Lenže človekovi nemožno priznať *prerogativum* kreácie toho čo je to sloboda a čo je dobro alebo zlo, nakoľko sloboda je jedným z najväčších darov, ktoré dostal od Stvoriteľa.

V encyklike *Centesimus annus* na prvý pohľad dominuje pohľad na horizontálny rozmer života človeka a na realitu, či mravnosť, ale je nutné vidieť túto orientáciu v kontexte uplatnenia vertikálneho vzťahu k Bohu. Personalistický rozmer ľudskej slobody sa akcentuje v encyklike *Veritatis splendor*⁴¹, kde sa poukazuje na spojitosť pojmov sloboda, dobro a pravda. I nová evanjelizácia má v dnešnej dobe poukázať na neustále a trvalé zakotvenie

³⁶ Por. CA 46.

³⁷ Por. Ján Pavol II. *Ježiš nazaretský*. Bratislava 1997 s. 38.

³⁸ CA 47.

³⁹ Tamtiež.

⁴⁰ Por. VS 33.

⁴¹ Por. F. Greniuk. „*Wolność a prawo*“. In: *Veritatis splendor. Przesłanie moralne Kościoła*. Red. B. Jurczyk. Lublin 1994 s. 31 - 33.

slobody človeka v jeho osobe, ktorá je povolaná poznať, hľadať a realizovať dobro v duchu pravdy.

Kresťania v novej evanjelizácii majú poukázať, že spreneverenie sa pravde možno chápať ako útok na osobu človeka, pretože slobodné podriadenie slobody pravde je potvrdením slobody človeka ako aj jej transcencie⁴². Ide o jednoznačné odmietnutie morálneho subjektivismu a individualizmu vo vzťahu k univerzálnej morálnej norme, kde sú kresťania morálne zviazaní vydať svedectvo o potrebe súladu ľudskej slobody s objektívnym morálnym poriadkom. Tak ako Kristus dal učeníkom dar kráľovskej slobody, aby svätým životom premáhali v sebe kráľovstvo hriechu⁴³, tak kresťania v účasti na Kristovom kráľovskom úrade majú zvestovať, že človek je povolaný slobodne zosúladiť svoj morálny život s morálnymi normami zákona slobody, čo potvrdzuje dôstojnosť transcendentnej ľudskej osoby.

Práve Kristov prorocký úrad kresťanov je zameraný na evanjelizáciu človeka a spoločnosti⁴⁴ v kontexte promócie ľudskej slobody. Obsahom tejto slobody je autotranscendencia podmetu, ktorým je človek ako ľudská osoba, ktorá slobodne prijíma Bohom darovanú slobodu k pozdvihnutiu seba samého do roviny nadprirodzeného zdôvodnenia podriadenia sa ľudskej slobody prirodzenému právu. Ide i o rešpektovanie závislosti *lex naturalis* od *lex aeterna* a o slobodnú podriadenosť rozumu, vôle a slobody človeka skutočnosti, ktorú Boh ustanovil pre dobro človeka, ktoré sa realizuje v dočasnej i nadčasovej dimenzii jeho vlastnej existencie.

Teda kresťania vo svojom poslaní ponúkajú koncepciu slobody, ktorá je viacdimeziálnou slobodou od otroctva hriechu, od pohanstva a od smrti, čiže ide o slobodu k dobru, k láske, k spravodlivosti, k pravde, kde sa táto koncepcia slobody stáva naplnením a realizáciou ľudskej osoby⁴⁵. Nová evanjelizácia je promóciou predovšetkým biblickej slobody, ktorú dnešný človek pokladá za bláznovstvo a slabosť. Skeptický postoj dnešného človeka vyplýva z jeho neschopnosti a nechoty oslobodiť sa od závislosti od vlastných postojov a názorov, ktoré mu nedovoľujú prekročiť horizont kresťanskej slobody.

Táto kresťanská koncepcia slobody človeka, obsiahnutá v novej evanjelizácii, chce dať odpoveď na absolutizáciu slobody človeka, ktorú prežíva dnešná spoločnosť. Je nutné si uvedomiť, že dnešný moderný a postmoderný človek (a spoločnosť) musel absolutizovať seba a svoju Bohom darovanú slobodu, lebo odmietol podriaďiť seba a svoju slobodu Tomu, Kto mu ju daroval. Výsledkom je, že dnešný svet nemá žiadnu náboženskú skúsenosť, ale že človek si privlastnil absolútnu autonómiu rozumu, vôle a slobody morálneho rozhodovania, ktoré vedie k nihilizmu, strachu a beznádeji⁴⁶. Kresťania majú ako svetlo Kristovo ohlasovať poslanstvo nádeje, že skutočná sloboda človeka a zákon daný Bohom sa vlastne prelínajú a človek je povolaný spoznávať prítomnosť Boha v človekovi (Por. Ef 4, 6).

Teda jadrom kresťanského poslania, čiže novej evanjelizácie v dnešnej dobe, je poukávanie na to, že nejestvuje antinómia medzi slobodou ľudskej osoby a normou, ustanovenou Bohom. V kresťanskej morálnosti ide o morálnu povinnosť každej ľudskej osoby slobodne hľadať pravdu i o spôsob slobodného hľadania pravdy, ako aj o spôsob jej uskutočnenia v praktickom morálnom živote človeka v duchu zodpovednosti. Tam kde je prítomná skutočná sloboda ľudskej osoby, je i morálna zodpovednosť za využívanie tejto slobody⁴⁷. V rámci interpersonálnych vzťahov v spoločnosti sa nová evanjelizácia zameriava i na rozličné oblasti uplatnenia slobody človeka.

⁴² Por. A. Szostek. *Natura, rozum, wolność*. Rzym 1990 s. 278 - 285.

⁴³ Por. LG 36.

⁴⁴ Por. tamtiež 35.

⁴⁵ Por. I. Kútny. *Sloboda a etické konanie človeka*. In: *Sloboda a etické konanie človeka*. Red. C. Diatka, Š. Pongó. Nitra 1996 s. 496.

⁴⁶ Por. B. Welte. *Světlo z nicoty*. Praha 1994 s. 21 - 42.

⁴⁷ Por. KKC 1731 - 38.

Z teologickomorálneho hľadiska je najdôležitejšou rovinou uplatnenia slobody človeka práve realizácia náboženskej slobody. Pod týmto termínom možno, stručne vyjadrené, rozumieť fundamentálne právo ľudskej osoby verejne vyjadriť a prejavíť vo svojom morálnom reflektovaní, rozhodovaní i konaní vlastné náboženské presvedčenie vo všetkých rovinách a priestoroch individuálneho a spoločenského života⁴⁸. Nová evanjelizácia sa má zamerať na ohlasovanie tohto aspektu ľudskej slobody, ktorý je síce najčastejšie vyjadrený impostačnou formuláciou naznačujúcou právny kontext problematiky, ale z teologickomorálneho zorného uhla je nutné zdôvodniť tento aspekt ľudskej slobody skôr dôstojnosťou ľudskej osoby.

Určujúcim determinantom poslania kresťanov je evanjelizácia zameraná na slobodu človeka, ktorá je slobodou k hľadaniu pravdy, a s tým je spojená sloboda k vlastným náboženským prejavom, pričom kresťania majú byť tou silou v spoločnosti, ktorá sa bude zasadzovať za garantovanie tejto slobody v právnom systéme⁴⁹. Kresťania majú vychádzať vo svojom poslaní z toho, že náboženská sloboda človeka je neodňateľným právom ľudskej osoby a angažovanosť kresťanov skrze novú evanjelizáciu sa takto dotýka aj ostatných rovín života človeka. Z teologickomorálneho hľadiska je však nutné zdôrazniť ontický význam tejto zložky slobody človeka, pretože ona súvisí s ostatnými právami, vzťahujúcimi sa k osobe človeka.

V tejto špecifickej oblasti, ktorá nachádza svoje vyjadrenie v iných dimenziách života ľudskej osoby, nesmie byť nikto nútený, aby konal proti svojmu svedomiu, pričom sa nesmie nikomu brániť, aby konal v náležitých hraniciach podľa svojho svedomia, súkromne alebo verejne, sám alebo spolu s inými⁵⁰ členmi spoločnosti. Nová evanjelizácia má zdôrazňovať, že toto právo človeka pramení z dôstojnosti ľudskej osoby, ako to vyplýva zo zjavenia a zo samého prirodzeného rozumu⁵¹, ktorý je vo svetle zjavenia schopný zdôvodniť toto právo i v kontexte nadprirodzena. Tieto morálne požiadavky, aj keď vyjadrené veľmi stručne, sú jasným morálnym imperatívom pre kresťanov. Ide o ontický i ontologicky dôležitú dimenziu života ľudskej osoby a o oblasť, ktorá zasahuje svojím významom ostatné roviny ľudskej existencie a sebarealizácie.

V duchu biblického konštatovania, že v Bohu žijeme, hýbeme sa a sme (Por. Sk 17, 28), sú kresťania povolaní k obhajovaniu náboženskej slobody v spoločenských vzťahoch, v politickom a právnom usporiadaní spoločnosti, v kultúre, vede, technike i v ekonomickohospodárskom živote spoločnosti. V týchto oblastiach však si všetky subjekty musia byť vedomé, že náboženská sloboda ako aj „...právo na náboženskú slobodu (...) má každý človek nie preto, že mu ho udelí štátna moc - alebo civilná či cirkevná autorita - ale už preto, že je osobou“⁵². Toto zdôraznenie je východiskovým bodom apologetického poslania kresťanov v novej evanjelizácii, čo je však len reakciou na realitu v spoločnosti. Avšak kresťania sú povolaní k aktívnej činnosti ohlasovania kresťanského pohľadu na túto teologickomorálnu problematiku.

Náboženská sloboda, predstavujúca transcendentný fundament ľudskej slobody, nemá absolútny charakter. V interpersonálnych vzťahoch v spoločnosti nemôže byť toto právo samo sebou ani neobmedzené, ani obmedzované právnym pozitivistickým spôsobom alebo redukcionisticky chápaným usporiadaním spoločnosti⁵³. Poslaním kresťanov je pri uplatňovaní tohto práva slobodne realizovať ľudskú osobu v duchu jej náboženského

⁴⁸ Por. Ján Pavol II. *Se vuoi la pace, rispetta la coscienza di ogni uomo*. Città del Vaticano 1991 s. 3.

⁴⁹ Por. Jan Pawel II. *Orzędzie na Światowy Dzień Pokoju*. (8. 12. 1987) In: *Orzędzia Ojca Świątego Jana Pawła II*. Red. J. Jąkot, P. Słabek. Kraków 1998 nr. 1.

⁵⁰ Por. DH 2.

⁵¹ Por. PT 11.

⁵² Por. I. Kútňy. *Mravný aspekt práva na náboženskú slobodu*. In: *Škola a učiteľ v treťom tisícročí*. Red. C. Diatka, P. Bohony. Nitra 1999 s. 47.

⁵³ Por. KKC 2109.

presvedčenia, s ktorým sa identifikuje, rešpektovať primerané hranice v kontexte objektívneho morálneho poriadku⁵⁴. Je potrebné zabezpečiť realizáciu slobody každého človeka v tejto i v ostatných dimenziách života s ohľadom na dôstojnosť osoby blízkeho, ktorá nesie v sebe tú istú pečať vznešenosti Transcendentna.

Kresťania, angažujúci sa v novej evanjelizácii, sú v duchu kresťanskej zodpovednosti postavení pred problém morálneho rozhodovania, keď obraňujúc dôstojnosť človeka, sa často dostávajú do protikladného postavenia voči väčšine členov spoločnosti. Tento spôsob rozhodovania v duchu pravdy si vyžaduje špecificky kresťanskú odvahu, no práve takéto autentické morálne rozhodnutia kresťanov v duchu evanjelia sú vyjadrením ľudskej slobody. V kresťanskom chápaní je to sloboda, ktorá je možnosťou výberu dobra⁵⁵, a nielen možnosťou akéhokoľvek výberu, rozhodovania a morálneho konania vo všeobecnosti. Teda nová evanjelizácia je zacielená na promóciu slobody človeka, ktorá sa má realizovať výberom dobra v kontexte objektívneho morálneho poriadku, aby sa človek nedostal do otroctva hriechu tým, že si vyberie zlo (Por. Rim 6, 17).

V novej evanjelizácii ide o prezentáciu slobody, ktorá je chápaná ako sloboda k niečomu ako aj ako sloboda od niečoho, v zmysle vnútornej autonómie osoby človeka, ktorý sa rozhoduje vo vnútornej rovine pre skutočné hodnoty, ale zároveň táto sloboda má vonkajší rozmer, realizovaný v spoločnosti⁵⁶. Posolstvo kresťanov, odovzdávané v novej evanjelizácii, spočíva v tom, že táto sloboda prináleží každej ľudskej osobe bez výnimky. Kresťania v novej evanjelizácii zdôrazňujú, že sloboda prináleží človekovi preto, lebo je človekom, čiže ľudskou osobou stvorenou Bohom, a nikto ho nemôže pozbaviť tejto slobody, lebo je s ňou nerozlučne bytostne spojený, totiž prináleží do jeho prirodzenosti.

Kresťania môžu túto slobodu človeka formou novej evanjelizácie prezentovať ako kresťanský koncept, ktorý má prinavrátiť slobodu človekovi, ktorý odmietol autoritu Boha a seba samého povýšil formou absolutizácie svojej darovanej slobody na Jeho miesto. V rozličných rovinách života osoby, ako náboženskej, kultúrnej, rodinnej, politickej, spoločenskej, hospodárskej a ekonomickej, sa majú kresťania angažovať za rešpektovanie tejto slobody človeka, z ktorej pramenia všetky práva prislúchajúce ľudskej osobe. Z teologickomorálneho zorného uhla nazerania na impostáciu tejto morálnej problematiky vyplýva, že kresťanská interpretácia ľudskej slobody má v duchu slobodného uznania stvoriteľskej autority Boha rešpektovať slobodu ako dar, vyjadrujúci transcendentnosť zmyslu života každého človeka.

Táto kapitola bola v printovej podobe a v širšom rozsahu publikovaná v monografii R.Balák: *Kresťan – morálnosť – poslanie*, Lublin – Prešov 2003, ss.166-182.

⁵⁴ Por. DH 7.

⁵⁵ Por. VS 17.

⁵⁶ Por. H. Skorowski. *Chrześcijańska interpretacja prawa do wolności*. In: *Veritatem facientes*. Red. J. Nagórny, J. Wróbel. Lublin 1997 s. 308 - 309.